

Sygn. akt I ACz 541/16

POSTANOWIENIE

Dnia, 11 kwietnia 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Krakowie, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Jan Kremer

Sędziowie: SA Andrzej Struzik (spr.)

SA Regina Kurek

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2016 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) S.A. w K., Przedsiębiorstwa Państwowego (...) w K., Ośrodka Usług (...) w K., (...) sp. z o.o. w K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Regionalnego Zarządu(...)w K. oraz sprawy z powództwa wzajemnego Skarbu Państwa - Dyrektora Regionalnego (...)w K. przeciwko pozwanym wzajemnym (...) S.A. w K., Przedsiębiorstwu (...) w K., Ośrodkowi Usług (...) w K., (...) sp. z o.o. w K.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanego - powoda wzajemnego na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 13 stycznia 2016 roku, sygn. akt I C 702/14

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSA Regina Kurek SSA Jan Kremer SSA Andrzej Struzik

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 stycznia 2016 roku, sygn. akt I C 702/14 Sąd Okręgowy w Krakowie na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. odrzucił pozew wzajemny Skarbu Państwa - Dyrektora Regionalnego (...)w K. przeciwko Przedsiębiorstwu (...) w K.. W uzasadnieniu Sąd Okręgowy podał, że w chwili wniesienia pozwu wzajemnego pozwany wzajemny nie miał zdolności sądowej, ponieważ na skutek zarządzenia Wojewody (...) w dniu 9 lipca 2014 roku wydane zostało postanowienie mocą którego został on wykreślony z Krajowego Rejestru Sądowego. Tymczasem pozew wzajemny został wniesiony w dniu 9 września 2014 roku. Sąd Okręgowy powołał się również na art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 roku o przedsiębiorstwach państwowych, zgodnie z którym z dniem wykreślenia przedsiębiorstwa państwowego z rejestru przedsiębiorców mienie pozostałe po tym przedsiębiorstwie przejmuje wojewoda. Zdaniem Sądu Okręgowego elementem likwidacji przedsiębiorstwa jest wykreślenie go z rejestru.

Od powyższego postanowienia zażalenie złożył pozwany - powód wzajemny, zarzucając mu naruszenie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. poprzez jego niezasadne zastosowanie oraz wnosząc o jego uchylenie oraz zasądzenie solidarnie od strony przeciwnej na jej rzecz kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu skarżący wskazał, że ogólnym następcą prawnym Przedsiębiorstwa (...) w K. jest m.in. (...) w K., które jest obecnie stroną w postępowaniu głównym. Przedsiębiorstwo to kontynuuje działalność swojego poprzednika prawnego, a powstało na skutek podziału tego ostatniego. W związku z tym, zdaniem skarżącego, jest możliwe wskazanie tego właśnie podmiotu

jako pozwanego wzajemnie w trybie sprostowania. Nadto przedmiot powództwa wzajemnego jest również aktualny względem następcy prawnego pierwotnie pozwanego wzajemnie. Powód wzajemny podkreślił, że pozwane wzajemnie przedsiębiorstwo nie dopełniło spoczywających na nim ciężarów procesowych, nie powiadamiając niezwłocznie o zmianach organizacyjnych jakie zaszły w jego strukturze. Takie postępowanie nie może zaś obciążać negatywnymi skutkami Skarbu Państwa.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany wzajemny wniósł o oddalenie zażalenia oraz zasądzenie od powoda wzajemnego kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że w chwili wniesienia powództwa wzajemnego podmiot przeciwko któremu było ono skierowane utracił byt prawny, wskutek jego wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego. Tym samym powództwo zostało skierowane do podmiotu, który nie posiadał zdolności sądowej. Pozwany wzajemnie podkreślił, że mając na uwadze zasadę jawności wpisów w Krajowym Rejestrze Sądowym, powód wzajemny miał możliwość zweryfikowania, czy podmiot wobec którego występuje z pozwem rzeczywiście istnieje. Natomiast twierdzenia skarżącego w przedmiocie tożsamości podmiotów nie są zasadne.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zażalenie okazało się niezasadne i w związku z tym podlegało oddaleniu.

Problem, który pojawił się w niniejszej sprawie dotyczy istnienia zdolności sądowej po stronie jednego z podmiotów występujących jako powód, a to konkretnie Przedsiębiorstwa (...) w K.. Podmiot taki nie istniał z pewnością w chwili wytoczenia powództwa wzajemnego przez stronę pozwaną. W dniu 8 kwietnia 2014 roku Wojewoda (...) na podstawie art. 18 ustawy z dnia 25 września 1981 roku o przedsiębiorstwach państwowych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1981 roku w sprawie wykonania ustawy o przedsiębiorstwach państwowych dokonał podziału wskazanego podmiotu przez utworzenie dwóch samodzielnych przedsiębiorstw państwowych pod nazwą: (...) z siedzibą w K. oraz Państwowy Zarząd (...) z siedzibą w K.. Przedsiębiorstwa te powstały w oparciu o wydzielone, zorganizowane części załogi oraz zespoły środków trwałych i odpowiadające im części środków obrotowych należące do przedsiębiorstwa ulegającego podziałowi. Działalność Przedsiębiorstwa (...) w K., zgodnie z treścią zarządzenia, miała ustać z dniem 15 kwietnia 2014 roku (k.667-669). Wykreślenie tego podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego nastąpiło w dniu 9 lipca 2014 roku (k.670-675). Natomiast pozew wzajemny został złożony w dniu 9 września 2014 roku (data stempla na kopercie- k.497). W związku z powyższym, niezależnie od tego którą z dat uznać za rzeczywisty dzień zaprzestania funkcjonowania pozwanego wzajemnie przedsiębiorstwa nie ma wątpliwości, że na dzień złożenia pozwu wzajemnego taki podmiot w obrocie prawnym nie istniał.

Co istotne zakończenie bytu prawnego przez pozwane wzajemnie przedsiębiorstwo, mimo iż nastąpiło w drodze reorganizacji a nie likwidacji, miało charakter całkowity. Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, nie doszło do przejęcia majątku przedsiębiorstwa przez wojewodę, ponieważ nie dokonano jego likwidacji ale przekształcenia, a jego majątek został przejęty przez nowopowstałe przedsiębiorstwa, które jednocześnie stały się jego następcami prawnymi. Sama nazwa procesu zakończenia bytu prawnego przez podmiot nie może być przesądzająca, w sytuacji gdy jego majątek został w całości rozdysponowany między dwa, nowopowstałe podmioty i doszło do ostatecznego wykreślenia podmiotu z Krajowego Rejestru Sądowego. Przy tym żaden przepis wskazanych wyżej aktów prawnych nie przewiduje szczególnego skutku reorganizacji przedsiębiorstwa państwowego dla toczących się postępowań sądowych. W związku z powyższym należało uznać, że doszło do utraty zdolności sądowej po stronie jednego z powodów (pозwanych wzajemnie).

Na podstawie art. 64 § 1 i 2 k.p.c. zdolność sądową, tj. zdolność do występowania w procesie jako strona, ma każda osoba fizyczna, prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną. Chodzi zatem tylko o jednostki istniejące w chwili dokonywania względem nich czynności. Pozwane wzajemnie przedsiębiorstwo w takiej chwili nie istniało.

Pomimo utraty bytu prawnego przez jeden z występujących po stronie powodowej (pозwanej wzajemnie) podmiotów o tej okoliczności nie został zawiadomiony ani Sąd ani strona pozwana i postępowanie toczyło się bez przeszkód. W jego toku dokonywano szeregu czynności procesowych, w tym również wytoczenia powództwa wzajemnego, aż

do dnia 10 grudnia 2015 roku, kiedy to Sąd Okręgowy, powziawszy wiedzę o powyższej okoliczności, postępowanie zawiesił i zarazem podjął je z udziałem m.in. następcy prawnego powodowego przedsiębiorstwa - Przedsiębiorstwa Państwowego (...) w K.. Podstawą powyższego działania Sądu był art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 180 § 1 pkt 2 k.p.c. Powołując powyższe przepisy od razu zauważyć należy, że zgodnie z art. 174 § 2 k.p.c. w przypadku m.in. zawieszenia postępowania z uwagi na utratę przez stronę zdolności sądowej zawieszenie ma skutek od chwili zdarzenia, które je spowodowało. Czynności procesowe dokonane w okresie objętym wstecznym skutkiem postanowienia o zawieszeniu należy traktować jako bezskuteczne i należy je powtórzyć w podjętym postępowaniu. Zatem, niezależnie od tego, że zawieszenie postępowania i jego podjęcie nastąpiło faktycznie w jednym dniu, to jednak skutek postanowienia o zawieszeniu ma wsteczny charakter, co zresztą jest sytuacją wyjątkową na tle kwestii skuteczności orzeczeń Sądu. Nie mniej jednak taki skutek ma zapewnić stronom możliwość obrony swoich praw.

Decyzja Sądu Okręgowego o odrzuceniu pozwu wzajemnego względem jednego z podmiotów pozwanych wzajemnie jest zasadna, ponieważ wystąpił brak zdolności sądowej po stronie jego stronie, który to brak nie może zostać następczo naprawiony. Argumentacja Skarbu Państwa, co do możliwości sprecyzowania oznaczenia strony pozwanej wzajemnie jest chybiona, ponieważ, jak wyżej wskazano, sprostowanie jest możliwe tylko jeżeli zostaje zachowana tożsamość stron procesu i do takich wniosków dochodzi Sąd Najwyższy także we wzmiankowanych przez stronę powodową wzajemnie orzeczeniach. Tymczasem strona powodowa wzajemnie chciałaby zastosować instytucję sprostowania do faktycznej zmiany w zakresie pozwanego wzajemnie podmiotu, to jest do przekształcenia procesowego, a takie w trybie sprostowania nie może mieć miejsca. Istotna jest tutaj poczyniona na wstępie uwaga, co do tego, że na skutek procesu nazwanego „przekształceniem” doszło do faktycznego zlikwidowania podmiotu przekształcanego. Skutkiem tego procesu pozwane przedsiębiorstwo przestało istnieć. Nie można zatem z powoływaniem się na jakiegokolwiek okoliczności twierdzić, że pomiędzy nim a jego następcą prawnym zachodzi tożsamość podmiotowa.

Oczywiście rację ma strona powodowa wzajemnie, że postępowanie pozwanego wzajemnie przedsiębiorstwa było nieprawidłowe, ponieważ proces toczył się pomimo braku zdolności sądowej jednego z podmiotów występujących po stronie powodowej. Tymczasem zarówno Sąd jak i strona pozwana o tej okoliczności powinni zostać zawiadomieni bezpośrednio po jej nastąpieniu, a nie po ponad roku. Nie mniej jednak możliwość ochrony stronie powodowej wzajemnie zapewnia właśnie wsteczny skutek postanowienia o zawieszeniu postępowania z uwagi na brak zdolności sądowej strony. Mimo, iż pozew wzajemny skierowany przeciwko podmiotowi nieposiadającemu zdolności sądowej w chwili jego wniesienia musi podlegać odrzuceniu, to jednak strona pozwana nie jest pozbawiona możliwości jego ponownego wniesienia. Skoro, zgodnie z art. 174 § 2 k.p.c. zawieszenie postępowania wywarło skutek od chwili utraty bytu prawnego przez Przedsiębiorstwo (...), to tym samym przepis art. 179 § 2 k.p.c. powoduje, że od tej chwili nie biegł także przewidziany przez art. 204 § 1 k.p.c. termin do wniesienia pozwu wzajemnego przeciwko temu podmiotowi. Mając na uwadze przepis art. 179 § 3 k.p.c. i okoliczność, że Przedsiębiorstwo Państwowe (...) stało się stroną procesu dopiero z chwilą podjęcia postępowania z jego udziałem, dopiero z tą chwilą rozpoczął bieg termin, o którym mowa w art. 204 § 1 k.p.c.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 385 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Niniejsze postanowienie oddalające zażalenie na odrzucenie pozwu wzajemnego nie stanowi orzeczenia kończącego postępowanie w instancji, albowiem proces nadal będzie się toczył z udziałem po stronie powodowej następcy prawnego powoda, w stosunku do którego odrzucono pozew wzajemny. W konsekwencji Sąd Apelacyjny nie orzekał o kosztach postępowania zażaleniowego.

SSA Regina Kurek SSA Jan Kremer SSA Andrzej Struzik